

ความเป็นมืออาชีพของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพ
ในการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
Teachers Professional on Distance Learning Television of Small Qualities
Primary Schools , Office of Nongbua Lamphu Primary Educational Service Area 1

ภาวิไล บุญทองแพง^{1*}, อองอาจ นัยพัฒน์^{2**}

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
(การทดสอบและวัดผลการศึกษา)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เลขที่ 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

²รองศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เลขที่ 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีการพัฒนา และปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ครูมีพัฒนาการในการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนและผู้ปกครอง จำนวน 3 โรงเรียนและบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 รวม 46 คน โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์พื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1) การเตรียมการและวางแผนก่อนการเรียนรู้ ได้แก่ มีการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือสอนทางไกลผ่านดาวเทียมแล้วจัดทำแผนสำหรับตนเองโดยระบุรายการสื่อ เอกสาร ใบงาน ที่ต้องเตรียม เตรียมเครื่องรับโทรทัศน์และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนให้เรียบร้อย 2) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้แก่ ใช้สื่อการสอนตามวิธีการที่กำหนดไว้ เตรียมความพร้อมก่อนการชมรายการประมาณ 5 นาที และ 3) การดำเนินการหลังการเรียนรู้อุปกรณ์ประเมินผล ได้แก่ มีบันทึกหลังการสอนรวบรวมผลงานนักเรียนจากการเรียนรู้

* ผู้เขียนหลัก
อีเมลล์: pawlaib@gmail.com

วิธีการและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พบว่า 1) วิธีการจัดการเรียนรู้ได้แก่ มีความตั้งใจเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง ทุ่มเท เสียสละ มีเวลาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนตลอดเวลา 2) วิธีการพัฒนาได้แก่ อบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับงานการจัดการเรียนรู้อบรมโดยไม่ทิ้งห้องเรียน 3) ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ครูมีการพัฒนาได้แก่ ครูมีความสุขในการปฏิบัติงาน ครูมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The purpose of this research was to study teachers professional on distance learning television on small primary school with high quality. The key informants were 49 persons. Instruments used were a form of behavioral assessment, interview and focus group discussion. Means, standard deviation and content analysis were used for data analysis.

The major findings were as follows:

The performance of teacher professional was composed of 3 steps. The finding showed that the average level of teacher professional was at very high level in overall and individual aspects. Step 1: The preparation and planning before learning lesson and then make a plan by themselves and prepare your television and equipment used for teaching order. Step 2: The implementation of learning management revealed that used teaching materials on studying plan and ready to watch about five minutes. Step 3: The implementation of the learning evaluation revealed that recording studying plan and collecting of worksheets.

Teacher professional on distance learning television on small primary school with high quality revealed that: 1) Learning management; sorting by descending was the intention of learning continued at the selfless dedication and counseling to students at all times. 2) Teacher professional development management; sorting by descending was training in work-related learning without leaving the classroom 3) Supporting ; sorting by descending was teachers have enjoyed operations and teachers have to change the behavior of learning.

Keywords

Distance Learning Television, DLTV, Factors Related the Small Qualities Schools

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2553 ประชากรวัยเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อายุ 5 – 14 ปี) มีจำนวน 8.77 ล้านคน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 63.79 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 13.75 ของประชากรทั้งหมดและมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ (วิทยาลัยทัต

สุทันธนภิตดี, 2555, 13) สอดคล้องกับการคาดการณ์การประชากรระดับประเทศ พ.ศ. 2553 -2583 ภายใต้อัตราการเจริญพันธุ์ลดลงตามปกติ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าอนาคตในปี พ.ศ. 2583 จะมีประชากรวัยเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5.71 ล้านคน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 65.99 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 8.65 ของประชากรทั้งหมดซึ่งลดลงอย่างเห็นได้ชัด (กาญจนา เทียนฉาย, 2557, 11 ; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556, 9, 28) ประกอบกับเหตุผลอื่นๆ เช่น การคมนาคมระหว่างเมืองกับชุมชนสะดวกขึ้น ความเชื่อของผู้ปกครองที่เชื่อว่าระบบการศึกษาในเมืองดีกว่าในชนบทจึงนิยมให้ลูกหลานเข้าไปศึกษาในเมืองทำให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนักเรียนน้อยลง กลายเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันคิดเป็นจำนวนเกินกึ่งหนึ่งของโรงเรียนทั้งหมด

โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาสำคัญคือ 1) นักเรียนมีคุณภาพค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดความพร้อมด้านปัจจัย เช่น มีครูไม่ครบชั้นเรียน ขาดแคลนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะสื่อและเทคโนโลยีที่มีราคาแพง 2) ส่วนใหญ่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคือมีการลงทุนค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่กว่า เช่น อัตราส่วนครู : นักเรียน ซึ่งตามมาตรฐานต้อง 1 : 25 แต่สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก อัตราส่วนครู : นักเรียน เท่ากับ 1 : 8-11 เท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556, 21) นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุพรรณบุรี เขต 1 ได้สรุปสาเหตุอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กต่ำกว่าเป้าหมาย ว่าเกิดจากโรงเรียนมีครูไม่ครบชั้นการสอนไม่ตรงวิชาเอกและครูบางส่วนสอนโดยไม่ใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนการสอน หรือใช้สื่อที่ไม่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุพรรณบุรี เขต 1, 2553, 16-18) จะเห็นได้ว่าปัญหาทั้งหมดเกี่ยวกับตัวครูเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมานานกว่า 15 ปี ที่พบว่าคุณภาพวิชาการของผู้เรียนขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานการศึกษาทางไกลเพื่อให้ประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าไม่มีข้อจำกัดในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นการศึกษาตลอดชีวิต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 ได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกล(Distance Learning Television: DLTV) จากโรงเรียนไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 เป็นต้นมา พบว่าสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนครูและครูสอนไม่ตรงวิชาเอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1, 2556, 1) นอกจากนี้คณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลยังเชื่อว่าการจัดการเรียนรู้อิงทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สามารถแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กได้จริง จึงกำหนดนโยบายให้โรงเรียนขนาดเล็กทั่วประเทศจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโดยเริ่มต้นในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 1 มีโรงเรียนทั้งหมด 214 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 134 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 62.62 ซึ่งมากกว่ากึ่งหนึ่งของโรงเรียนทั้งหมด ตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 เป็นต้นมา โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 1 จำนวน 20 โรงเรียนได้เข้าร่วมเป็นโรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรู้อิงทางไกลจากผลการประเมินพบว่าเมื่อจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมติดต่อกันมาแล้วอย่างน้อย 3 ปีการศึกษา ส่วนใหญ่มีคุณภาพทางการเรียนสูงขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมากที่สุดใน 5 อันดับแรกของเขตพื้นที่จำนวน 3 โรงเรียน ว่าที่ผ่านมานั้นมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้อย่างไรและมีปัจจัยสนับสนุนอะไรบ้างซึ่งคาดหวังว่าสารสนเทศที่ได้จะนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงในปัจจุบันของประเทศไทยที่นับวันจะมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากขึ้นและมีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษามากขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพ
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพ
3. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ครูมีพัฒนาการด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพ

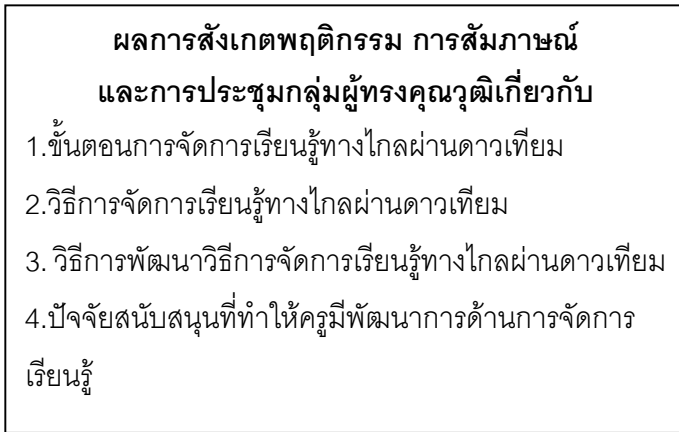
นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพ หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ที่มีคุณสมบัติดังนี้ 1) มีการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมติดต่อกันมาแล้วอย่างน้อย 3 ปีการศึกษา 2) โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครู หรือนักเรียนมีผลงานได้รับเหรียญทองชนะเลิศการประกวดแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับเขตพื้นที่ขึ้นไปประเภทเด็กปกติ อย่างน้อย 1 รายการ ไม่เกิน 3 ปีย้อนหลัง 3) โรงเรียนได้รับการรับรองคุณภาพพรอบสามจากสำนักงานประเมินและรับรองมาตรฐานการศึกษา องค์การมหาชน (สมศ.) 4) มีคะแนนผลการทดสอบระดับชาติ (National Test: NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อย่างน้อย 1 วิชา มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ 5) มีคะแนนผลการทดสอบความรู้พื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างน้อย 3 วิชา มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติในชั้นที่ได้นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 โรงเรียน

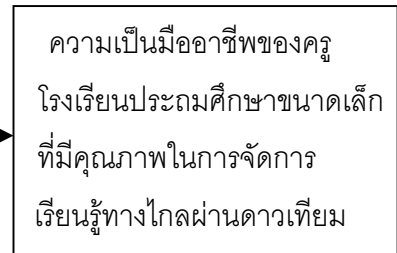
2. ความเป็นมืออาชีพของครู หมายถึง ความสามารถของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ รวมถึงวิธีการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้และปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ครูมีพัฒนาการด้านการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

3. การจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television: DLTV) หมายถึงการจัดการเรียนรู้ในชั้นโดยการเปิดรับสัญญาณออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งถ่ายทอดสดการเรียนการสอนจากโรงเรียนวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โรงเรียนต่างๆ สามารถเปิดรับสัญญาณการจัดการเรียนการสอนได้พร้อมๆ กันในเวลาเดียวกันตามตารางการออกอากาศ

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาขั้นตอน วิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีการพัฒนาและปัจจัยที่ทำให้ครูมีการพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพ ประชากรได้แก่โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองบัวลำภู เขต 1 จำนวน 134 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างคือโรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองบัวลำภู เขต 1 ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองกุง โรงเรียนบ้านหนองบัวซิมและโรงเรียนบ้านโนนสูงใหม่วังทอง

เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย 1) แบบประเมินพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 2) แบบสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพและ 3) การประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group)

ในการสร้างเครื่องมือได้กำหนดจุดมุ่งหมาย ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดโครงสร้างแล้วร่างเครื่องมือเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำมีการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญหาค่าความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) โดยนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 มาจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบประเมินพฤติกรรมผู้วิจัยสังเกตการสอนเพื่อประเมินด้วยตนเองในชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 ของทั้ง 3 โรงเรียน ใช้เวลา 1 สัปดาห์ต่อโรงเรียนโดยสังเกตการสอนกลุ่มสาระภาษาไทยจำนวน 5 ชั่วโมง คณิตศาสตร์จำนวน 5 ชั่วโมง และวิทยาศาสตร์จำนวน 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมงต่อหนึ่งโรงเรียนรวมทั้งหมด 36 ชั่วโมง

2. แบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองทีละคน โดยแจกแบบสัมภาษณ์ให้ผู้รับการสัมภาษณ์ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน สัมภาษณ์ผู้บริหารจำนวน 3 คน ครูจำนวน 16 คน นักเรียนจำนวน 9 คน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากชุมชน จำนวน 9 คน ผู้ปกครองจำนวน 9 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง(Purposive Sampling)รวมทั้งหมด 46 คน

3. การประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group) ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการ (Moderator) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองบัวลำภู เขต 1 ที่รับผิดชอบโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 3 คน และครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 3 คน จากโรงเรียนที่จัดการศึกษาทางไกลได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติวิเคราะห์พื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปความเรียง

ผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีคุณภาพสรุปผลเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ จากการสังเกตการสอนและประเมินพฤติกรรมประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 การเตรียมการและวางแผนก่อนการเรียนรู้ในภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.94$) เมื่อพิจารณารายพฤติกรรมพบว่า มีพฤติกรรมในระดับมากที่สุด ดังนี้ การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือสอนทางไกลผ่านดาวเทียมแล้วจัดทำแผนสำหรับตนเองโดยระบุรายการสื่อ เอกสาร ใบงานที่ต้องเตรียม เตรียมเครื่องรับโทรทัศน์ และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนให้เรียบร้อย จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เหมาะสมภายในห้องเรียน ครูมีความพร้อม บุคลิกภาพดี ยิ้มแย้มแจ่มใส

1.2 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$) เมื่อพิจารณารายพฤติกรรมพบว่า มีพฤติกรรมในระดับมากที่สุด ดังนี้ ใช้สื่อการสอนตามวิธีการที่กำหนดไว้ เตรียมความพร้อมก่อนการชมรายการประมาณ 5 นาที สนทนาสร้างความสนใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน ครูนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่แก่นักเรียน ครูแนะนำอธิบายเพิ่มเติมตามความจำเป็น

1.3 การดำเนินการหลังการเรียนรู้การประเมินผลในภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$) เมื่อพิจารณารายพฤติกรรมพบว่า มีพฤติกรรมในระดับมากที่สุด ดังนี้ บันทึกหลังการสอน รวบรวมผลงานนักเรียนจากการเรียนรู้ กำกับให้ทำแบบฝึกหัด หรือ ประเมินผลด้วยวิธีอื่นๆ

จากการประเมินพฤติกรรมทั้ง 3 ขั้นตอน พบว่าขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการและวางแผนก่อนการเรียนรู้ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาได้แก่ การดำเนินการหลังการเรียนรู้การประเมินผล และการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายพฤติกรรมพบว่า มีพฤติกรรมที่น้อยกว่าข้ออื่นๆ แต่อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ได้แก่ สรุปบทเรียนจากการเรียนทางไกลในกรณีที่ครูต้นทางไม่ได้สรุป ผู้เรียนและผู้สอนร่วมเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน มีการปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มีข้อบกพร่อง เช่น สอนซ่อมเสริมการสะท้อนผลการประเมินให้ผู้เรียนรับรู้ นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงพักระหว่างชั่วโมงมีการสรุปบทเรียนที่เรียนไปแล้ว (ร้อยละ 55.56) มีการทำกิจกรรมเสริมเช่น แข่งขัน

คิดเลขเร็ว แข่งขันการเขียนคำยาก ท่องสูตรคูณ ท่องบทอาขยาน แข่งขันคัดลายมือ แข่งขันต่อคำคล้องจอง ทำแผ่นพับสุขภาพิตคำพังเพย แก้โจทย์ปัญหาเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 66.67)

2. วิธีการจัดการเรียนรู้วิธีการพัฒนาและปัจจัยที่ทำให้มีการพัฒนาจากการสัมภาษณ์และการประชุม กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า

2.1 วิธีการจัดการเรียนรู้เรียงลำดับจากมากที่สุด ได้แก่ มีความตั้งใจ เอาใจใส่การจัดการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง ทุ่มเท เสียสละ มีเวลาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนตลอดเวลา (ร้อยละ 72) มีการสอนซ้ำๆ และสอนเสริม ไม่สอนเร็วเกินไป (ร้อยละ 68) จัดการเรียนรู้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ประเมินนักเรียนอยู่เสมอ และใช้วิธีการ วัดประเมินที่หลากหลาย

2.2 วิธีการพัฒนาครู เรียงลำดับจากมากที่สุด ได้แก่ อบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับงานการจัดการเรียนรู้ อบรมโดยไม่ทิ้งห้องเรียน ให้ครูได้ปฏิบัติงานในหน้าที่หลักอย่างเต็มเวลา ครูพัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่ต้องการตลอดเวลา (ร้อยละ 68) ครูประเมินตนเองเสมอ (ร้อยละ 64) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานและมีการประสาน เครือข่ายกับโรงเรียนอื่นในเรื่องการจัดการเรียนรู้

2.3 ปัจจัยที่ทำให้ครูมีการพัฒนาเรียงลำดับจากมากที่สุด ได้แก่ ครูมีความสุขในการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 68) ครูมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารให้การเสริมแรงให้ขวัญกำลังใจครู (ร้อยละ 64) ผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี ครูมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายความสำเร็จขององค์กร ครูตระหนักในหน้าที่และภาระรับผิดชอบของตนเองและมีการพัฒนาต่อเนื่องทั้งองค์กร

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขออภิปรายผลใน 2 ประเด็น ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม จากการประเมินพฤติกรรมทั้ง 3 ขั้นตอน พบว่าขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการและวางแผนก่อนการเรียนรู้ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่การดำเนินการหลัง การเรียนรู้การประเมินผล และการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นการเรียนรู้โดยรับสัญญาณจากโรงเรียนต้นทางจัดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน ดังนั้นโรงเรียนปลายทางจึงให้ความสำคัญต่อการเตรียมการเพื่อให้เกิดความพร้อมก่อนการเรียนรู้มากที่สุด ในทำนองเดียวกันก็มีการดำเนินการ หลังการเรียนรู้การประเมินผลในลำดับรองลงมา เพราะหลังจากการจัดการเรียนรู้ตามโรงเรียนต้นทางแล้วครูสามารถ กำหนดกิจกรรมสรุปการเรียนรู้และเลือกวิธีการวัดและประเมินผลด้วยตนเองตามความเหมาะสมในขณะที่ขั้นตอน การดำเนินการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นไปตามการจัดการเรียนรู้จากสถานต้นทาง ทำให้ครูให้ความสำคัญในขั้นตอนนี้ น้อยลงเพราะไม่ต้องออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากการศึกษาวิจัยพฤติกรรมพบว่า มีการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือสอนทางไกลแล้วจัดทำแผน สำหรับตนเองโดยระบุรายการสื่อเอกสารใบงานที่ต้องเตรียม เตรียมเครื่องรับโทรทัศน์และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียน การสอนให้เรียบร้อยจัดบรรยากาศแวดล้อมที่เหมาะสมภายในห้องเรียน ครูมีความพร้อม บุคลิกภาพดี ยิ้มแย้มแจ่มใส บันทึกลหลังการสอน ใช้สื่อการสอนตามวิธีการที่กำหนดไว้รวบรวมผลงานนักเรียนจากการเรียนรู้ กำกับให้ทำ แบบฝึกหัด หรือ ประเมินผลด้วยวิธีอื่นๆ สอดคล้องกับพิมพ์พร สรมาสุก ผลาดร สุวรรณโพธิ์ และ อุดม รัตนอำมพรโสภณ

(2555, 169 -174) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพมากที่สุดคือมีการแต่งกายเหมาะสมกับความเป็นครู และมีจิตมุ่งมั่นในการพัฒนาสังคม รองลงมาคือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำแผนการจัดกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน เลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และสอดคล้องกับ สำเนา เนื้อทอง (2555, 24-25) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่จะทำให้โรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพคือต้องมีครูผู้สอนที่เก่ง รักเด็ก ใจดีมีเมตตา

เมื่อพิจารณารายพฤติกรรมพบว่า พฤติกรรมที่มีการปฏิบัติน้อยกว่าข้ออื่นๆ ได้แก่ มีการสรุปทบทวนจากการเรียนทางไกลในกรณีที่ครูต้นทางไม่ได้สรุป ผู้เรียนและผู้สอนร่วมเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันมีการปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มีข้อบกพร่อง และมีการสะท้อนผลการประเมินให้ผู้เรียนรับรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนน้อยแต่ละคนมีภาระงานอื่นๆ นอกเหนืองานจัดการเรียนการสอนซึ่งต้องใช้เวลาในการปฏิบัติงานอื่นๆ มากจึงทำให้มีการสรุปทบทวน การร่วมเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันกับนักเรียน การปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มีข้อบกพร่อง ทำได้น้อย ส่วนผลวิจัยที่พบว่าการสะท้อนผลการประเมินให้ผู้เรียนรับรู้มีน้อยนั้น อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขนาดเล็กไม่ค่อยได้รับความสนใจจากสาธารณชน ประกอบกับครูไม่ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในเรื่องการสะท้อนผลจึงไม่ให้ความสำคัญในเรื่องนี้นัก

2. วิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีพัฒนาและปัจจัยที่ทำให้มีการพัฒนาพบว่าวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ ได้แก่ครูมีความตั้งใจ เอาใจใส่การจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทุ่มเท เสียสละ มีเวลาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนตลอดเวลา มีการสอนซ้ำๆ และสอนเสริม ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่างค์ประกอบเหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่ดีของครูที่เกิดจากแรงขับภายในที่มีความเป็นครูมืออาชีพ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

ส่วนวิธีการพัฒนาครูที่พบได้แก่ อบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับงานการจัดการเรียนรู้ อบรมโดยไม่ทิ้งห้องเรียนให้ครูได้ปฏิบัติงานในหน้าที่หลักอย่างเต็มเวลา ซึ่งสอดคล้องกับภาระงานของครูที่ต้องอยู่ประจำห้องเรียนเพื่อจัดการเรียนรู้จึงจะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพได้และสอดคล้องกับสำเนา เนื้อทอง (2555, 24-25) ที่กล่าวว่ารูปแบบการพัฒนาครูยังขาดนวัตกรรมใหม่ๆ ทำให้เกิดปัญหา ส่วนใหญ่ใช้วิธีการฝึกอบรมแบบเหมารวม เรื่องที่อบรมห่างไกลจากเหตุการณ์ความเป็นจริงของห้องเรียนการอบรมมีผลกระทบต่อนักเรียนเพราะครูต้องทิ้งห้องเรียนมาเข้ารับการอบรมโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหามากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าวิธีการพัฒนาที่ดีคือให้ครูพัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่ต้องการตลอดเวลา ครูประเมินตนเองเสมอ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาที่เน้นว่าหากจะให้มีการพัฒนาต่อเนื่องต้องมีการกำกับและประเมินตนเองอยู่เสมอ ซึ่งรูปแบบการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) เป็นกระบวนการที่มุ่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพื่อไปกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงกำกับตนเองมากที่สุด (รัตนะ บัวสนธ์ และ เซาร์ อินิโย, ม.ป.ป., 3) ทั้งนี้เป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลพัฒนาตนเองโดยใช้วิธีการประเมินตรวจสอบตนเองและสะท้อนผลแก่ตนเอง จนในที่สุดสามารถตัดสินใจหรือกำหนดแนวทางของตนเองได้อย่างอิสระตลอดจนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นในองค์กร (สมคิด พรหมจ้อย, 2550, 72-75)

ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ครูมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ พบว่าได้แก่ ครูมีความสุขในการปฏิบัติงาน ครูมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ ครูมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายความสำเร็จขององค์กร ครูตระหนักในหน้าที่และภาวะรับผิดชอบของตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในโรงเรียนขนาดเล็กบุคลากรมีจำนวนน้อย การอยู่ร่วมกัน

มีความสัมพันธ์แบบเป็นกันเอง ทำให้การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจทำได้ง่าย ทุกคนมีความสำคัญต่อองค์การ การพัฒนาทำได้ทั่วถึง เกิดการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน

สรุป

1. จากผลการวิจัยพบว่าขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียมที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการและวางแผนก่อนการเรียนรู้ เพราะลักษณะการเรียนรู้โรงเรียนปลายทางจะรับสัญญาณการถ่ายทอดจากโรงเรียนต้นทางแล้วจัดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน ดังนั้นโรงเรียนปลายทางต้องให้ความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมให้มากที่สุดเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. จากผลการวิจัยพบว่า ในช่วงพักระหว่างชั่วโมงเพื่อเปลี่ยนวิชาซึ่งมีเวลาประมาณ 10 นาที ครูมีการสรุปบทเรียนที่เรียนไปแล้ว มีการจัดกิจกรรมเสริมอย่างหลากหลายโดยใช้เวลานั้นๆ ดังนั้น ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ควรเตรียมกิจกรรมเสริมเพื่อพัฒนานักเรียนในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย
3. จากผลการวิจัยพบว่า วิธีการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ครูมีความตั้งใจ เอาใจใส่การจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทุ่มเท เสียสละ มีเวลาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนตลอดเวลา แสดงให้เห็นว่าบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็กควรมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีใจเมตตา ทุ่มเท และเสียสละ จึงต้องมีการคัดเลือกบุคลากรโรงเรียนขนาดเล็กที่เหมาะสมและมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง
4. จากผลการวิจัยพบว่าวิธีการพัฒนาครูที่ดี ได้แก่ อบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับงานการจัดการเรียนรู้อบรมโดยไม่ทิ้งห้องเรียน ให้ครูได้ปฏิบัติงานในหน้าที่หลักอย่างเต็มเวลาดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องควรได้ตระหนักและจัดกรอบในการพัฒนาครูให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของครู
5. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ครูมีการพัฒนา ได้แก่ ครูมีความสุขในการปฏิบัติงาน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ผู้บริหารให้การเสริมแรงให้ขวัญกำลังใจครู ครูมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายความสำเร็จขององค์กรครูตระหนักในหน้าที่และภาวะรับผิดชอบและมีการพัฒนาต่อเนื่องทั้งองค์กรปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยภายในทางบวกของครูดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารจึงควรนำแนวคิดหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการบริหารอื่นๆ ที่เหมาะสมมาใช้เสริมในกระบวนการพัฒนาครู เช่น หลักการเสริมพลัง (Empowerment) หลักการตรวจสอบได้ (Accountability) เพื่อสร้างเสริมให้ครูเกิดปัจจัยทางบวกขึ้นในตน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เทียนฉาย. (2557ก). เด็กเอ๋ย เด็กอาเชียน .วารสารประชากรและการพัฒนา.34(3), 11.
 _____. (2557ข).ประชากรไทยในอนาคต.วารสารประชากรและการพัฒนา.34(2), 11.
 พิมพ์พร สรมาสุขผลาดร, สุวรรณโพธิ์ และ อุดม รัตนอำพรโสภณ. (2555). คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพ ในทัศนะของครูและนักศึกษาวิทยาลัยครูคังไซ แขวงเชียงขวางประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 23(2), 169 -174.
 รัตนะ บัวสนธ์ และ เซาร์ อินโย. (ม.ป.ป.). บทควมวิชาการการประเมินเสริมพลัง. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

วิบูลย์ทัตสุทันธนภิตดี . (2555, 8 เมษายน 2554). อัตราการเพิ่มประชากรไทยลดเหตุการณ์เกิดต่ำอย่างรวดเร็ว.

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ.7.

สมคิด พรมจ้อย. (2550). **เทคนิคการประเมินโครงการ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. (2553). **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา**

ปีการศึกษา 2553. สุพรรณบุรี: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานฯ.

_____. (2556). **คู่มือการอบรมผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาโครงการขยายผล**

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. สุพรรณบุรี: กลุ่มนิเทศติดตามผลการศึกษา สำนักงานฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). **แผนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสพฐ.**

สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2557, จาก <http://www.kkn2.net/sms/data/attachment/files/64d24a4a4f9927453cfo.pdf>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). **การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย**

พ.ศ. 2553-2583. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

สำเนา เนื้อทอง. (2555). **การพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบให้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก.**

วารสารการศึกษาไทย. 9 (96), 24 -25.